

Zero Waste Europe es va crear per capacitar les comunitats per repensar la seva relació amb els recursos. En un nombre creixent de regions, grups locals d'individus, empreses i funcionaris municipals estan avançant de manera significativa cap a l'eliminació dels residus a la nostra societat.

ESTUDI DE CAS #5

Maig de 2015

LA HISTÒRIA DE LJUBLJANA

LA PRIMERA CAPITAL EUROPEA QUE VA CAP AL RESIDU ZERO

En els darrers deu anys, Ljubljana ha aconseguit incrementar la recollida selectiva de l'orgànica, multiplicar per deu el reciclatge i reduir un 59% la quantitat de residus enviats a l'abocador tot mantenint els costos de la gestió dels residus entre els més baixos d'Europa. Com ha aconseguit la capital eslovena evitar la incineració i assolir els índexs més elevats de recollida selectiva de totes les capitals europees?

Snaga és l'empresa pública que gestiona els residus a Ljubljana i a nou municipis suburbans (380.287 habitants). Gràcies a uns objectius clars i a la perseverança en l'aplicació de les mesures establertes, avui Snaga recull de manera selectiva el 61% dels residus sòlids municipals i genera només 121 kg de residus de fracció resta (residus que ni es reciclen ni es composten) per habitant i any. Ljubljana té el compromís de reduir a la meitat la quantitat de residus de la fracció resta i incrementar la recollida selectiva fins al 78% el 2025.

snaga

Dades de Snaga

Quilòmetres quadrats coberts: 903.8

Municipis: 10

Habitants: 380,287

Residus generats: 98,534 t/any

Recollida selectiva (2014): 61%

Fracció resta per persona i any: 121kg

Primers passos

El sistema actual de gestió dels residus de Ljubljana es va desenvolupar quan Eslovènia va esdevenir membre de la Unió Europea el 2004. En aquell moment, el pla nacional de gestió dels residus municipals incloïa la recollida selectiva, plantes de tractament mecànic-biològic (TMB) i dues plantes incineradores de gran escala.

Tanmateix, la construcció d'aquestes dues incineradores encara no ha començat. El 2005 els plans de construir la primera a Kidričevo van fracassar per la forta oposició dels vilatans. Pel que fa a la segona, el 2012 la ciutat de Ljubljana va anunciar-ne la construcció amb la intenció que formés part del sistema de calefacció urbà. Al mateix temps, Snaga va fer créixer fortament l'índex de recollida selectiva de la ciutat perquè Ljubljana estava compromesa amb els objectius del residu zero, cosa que feia que la inversió en incineració fos prescindible.

La ciutat va començar el 2002 amb la recollida selectiva de paper, cartró, vidre, altres envasos i la resta de residus (fracció restant) en contenidors a la vorera. El 2006 Snaga va començar a canviar el sistema i a recollir els residus biodegradables (residus de la cuina i de jardineria) a la porta de cada llar.

- 100 % pública
- Presta el servei a 10 municipis
- 426 treballadors

Objectiu núm. 1: recollida porta a porta

El 2012 Snaga va retirar els contenidors de les voreres per al paper i els envasos i va començar a recollir aquests residus porta a porta, amb el mateix sistema amb què havia començat a recollir els residus biodegradables sis anys abans. Primer van provar el model a Brezovica, un dels municipis suburbans més petits, el 2011. El sistema era molt eficaç: en uns mesos, el reciclatge d'envasos es va més que triplicar, mentre que la fracció restant es va reduir un 29%. Després de l'èxit de la prova, Snaga va decidir aplicar el model a Ljubljana i a tots els municipis suburbans.

Objectiu núm. 2: reducció de la freqüència de recollida dels residus

Després d'introduir amb èxit la recollida porta a porta a Ljubljana el 2013, Snaga va reduir la freqüència de recollida de la fracció resta tot mantenint la freqüència de recollida dels residus reciclables i compostables. A les zones amb poca densitat de població (predominantment amb habitatges unifamiliars), primer es va introduir una recollida cada dues setmanes, però aviat es va passar a fer una recollida cada tres setmanes. A les zones densament poblades (sobretot amb edificis de pisos), la fracció restant es recollia un cop per setmana, mentre que els residus compostables i reciclables es recullen uns quants cops per setmana.

Això encaixa totalment amb els principis operatius clau de recollida intensiva porta a porta, és a dir, si els residus reciclables i compostables es recullen amb més freqüència que la fracció resta, els ciutadans que no volen tenir les escombraries a casa tenen un incentiu per separar-les a casa.

Ecoïlla: blau per al paper, groc per a envasos, verd per al vidre

Malgrat les fortes campanyes de comunicació dutes a terme per Snaga abans i durant la introducció del nou sistema, al començament els usuaris de les zones amb índexs baixos de recollida selectiva es van oposar a la reducció de la freqüència de recollida dels residus de la fracció restant. Els contenidors de la fracció resta estaven plens d'escombraries.

Això no obstant, davant la pressió dels vilatans i els mitjans, Snaga va insistir en la reducció de la freqüència de recollida i va enfortir encara més la comunicació relativa als motius del canvi. Com a part de la seva estratègia, Snaga va organitzar

una sortida per als mitjans perquè aquests veiessin que els contenidors de la fracció restant estaven plens de residus reciclables. Després de treure'n els residus reciclables, els residus de la fracció resta que, de fet, havien d'anar en aquell contenidor eren molts menys dels que la gent es pensava. Com a resultat d'aquest exercici, els mitjans locals i nacionals van canviar de parer i es van unir a Snaga per demanar als ciutadans que separessin millor els seus residus. Les quantitats de les fraccions recollides de manera selectiva van continuar augmentant i el novembre de 2013 l'índex de recollida selectiva va arribar al 55%.

Recollida
porta a
porta

Marró per
l'orgànica
i negre per
la fracció
resta.

Al mateix temps, els costos mensuals mitjans de la gestió dels residus per a les llars havien disminuït fins arribar als 7,96 € el 2014. Els costos per a les llars de Ljubljana es troben entre els més baixos d'Eslovènia. El cost anual mitjà a tot el país és de 150 € per llar i any, en comparació amb l'import inferior als 100 € de Ljubljana.

Objectiu núm. 3: comunicació centrada en la prevenció i la reutilització

El 2013 Snaga també va canviar la seva estratègia de comunicació i va redefinir les seves activitats, els seus objectius i les seves responsabilitats. Van decidir allunyar els seus esforços clau de la sensibilització sobre la recollida selectiva i centrar-los en animar la ciutadania a reduir la quantitat de residus generats i fomentar la reducció, la reutilització i el consum responsable. L'empresa va llançar la campanya «Acostuma't a reutilitzar», que després es va ampliar a escala nacional en col·laboració amb la Cambra de Comerç. Snaga també es va centrar en els residus alimentaris i les maneres en què els ciutadans poden ser més responsables pel que fa a la quantitat de menjar que compren i llencen. Els mitjans, les ONG i els proveïdors de serveis alimentaris es van unir a aquesta tasca.

Cap a finals de 2013, es va inaugurar el primer centre de reutilització de Ljubljana. En els estudis es demostra que, gràcies a aquests esforços, pràcticament el 70% dels habitants s'assegura que els seus productes es reutilitzen quan ells ja no els necessiten més.

Atès que la satisfacció dels usuaris es basa en un servei de qualitat i la comunicació, Snaga gestiona tres llocs web i fa servir les xarxes socials (Facebook, Twitter). Un d'aquests llocs web (www.mojiodpadki.si) està adreçat als usuaris, que poden obtenir informació sobre el consum i comunicar-se amb l'empresa. Els usuaris poden configurar un recordatori per SMS de l'horari de recollida de residus, controlar els costos de la recollida i actualitzar els seus serveis.

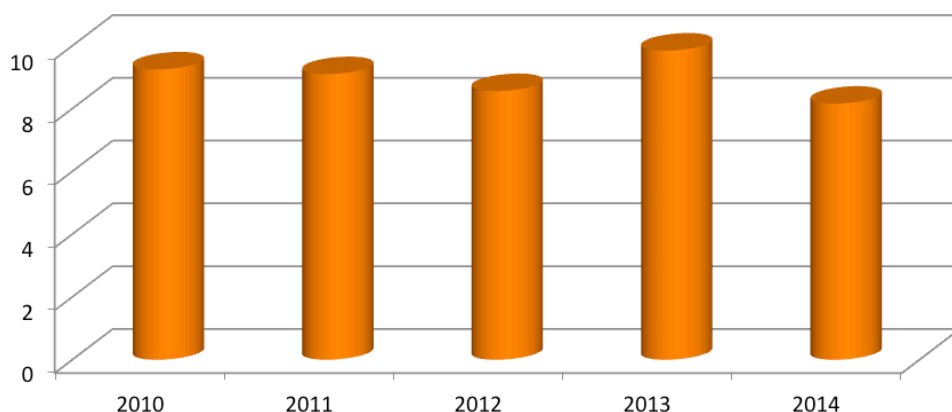

Resultats

En deu anys, la quantitat de materials recuperats a Ljubljana va passar de 16 kg per persona el 2004 a 145 kg el 2014. Aquell any l'habitant mitjà generava només 283 kg de residus, el 61% dels quals es reciclava o compostava. Això significa que la quantitat de residus que s'enviava a l'abocador va disminuir un 59% en deu anys i que el total de residus generats es va reduir un 15%. Aquesta reducció és encara més extraordinària si es té en compte que Ljubljana ja generava una quantitat relativament baixa de residus en comparació amb els estàndards europeus: el 2014 generava un 41% menys de residus que la mitjana de la UE (481 kg per persona).

Un element clau dels bons resultats de Ljubljana va ser la introducció de la recollida porta a porta, especialment dels residus biodegradables, que va ser la principal contribució al fort augment dels índexs de reciclatge. A mesura que augmentava la recollida selectiva, la quantitat de residus de la fracció restant anava decreixent. El programa va anar acompanyat d'una bona gestió de la comunicació per part de Snaga, que va aconseguir que la població participés en la transició, malgrat la resistència del principi.

Cost mitjà mensual per llar en euros

A més a més, el sistema de recollida actual conta amb vuit centres de recollida, on els residents i altres usuaris poden portar els residus que no es recullen porta a porta i classificar-los en categories diferents: residus perillosos, metalls, plàstic, equips electrònics i elèctrics, residus de jardineria, residus de construcció, pneumàtics, fusta i productes de fusta, residus voluminosos, roba i teixits.

A més de portar-los als centres de recollida, els residents també poden sol·licitar la recollida dels residus voluminosos a la porta de casa un cop l'any. Els residus voluminosos es classifiquen i se separen en materials específics i, a continuació, gairebé tots es reciclen. Dos cops l'any, les llars poden portar residus perillosos, equips electrònics més petits o aparells domèstics a una unitat mòbil especialitzada que circula per la ciutat segons un calendari predeterminat.

El gran repte: residu zero o incineració

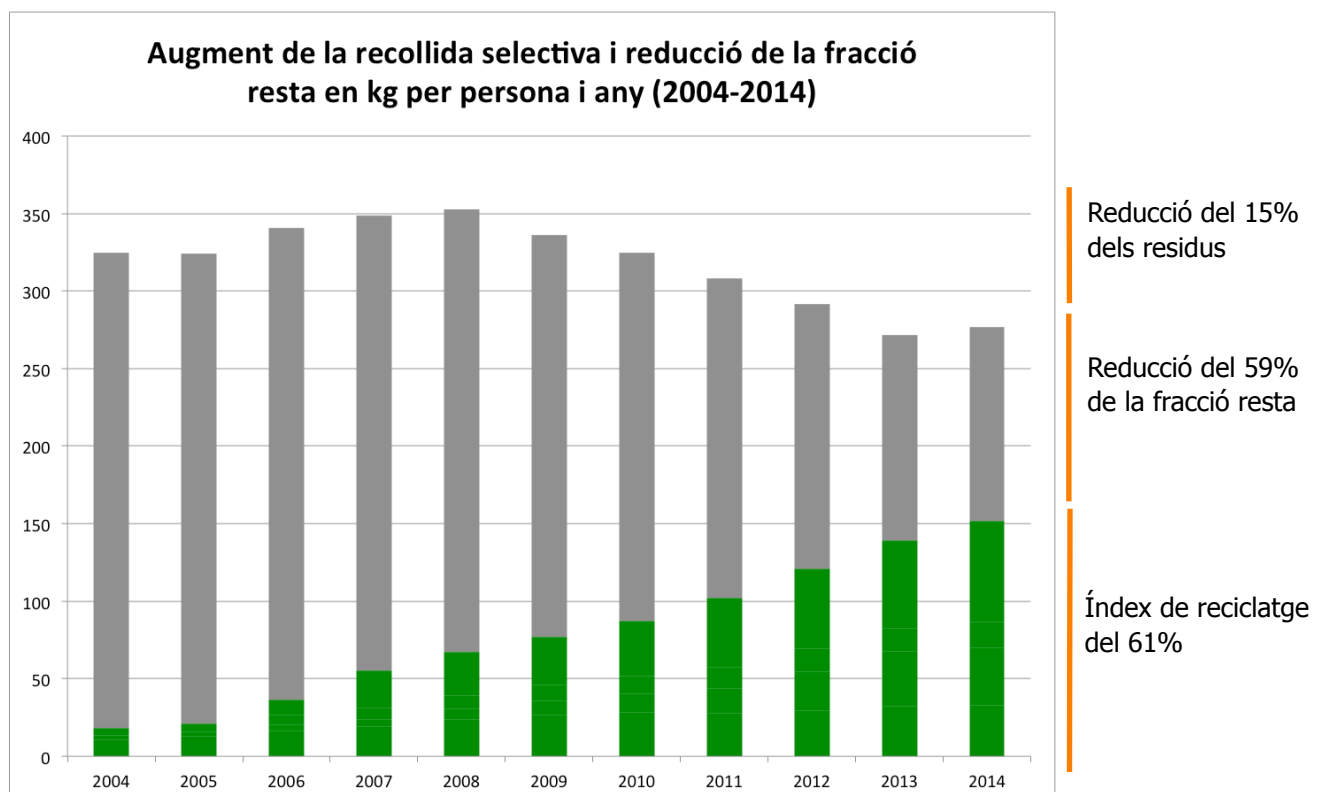
Tal com ja s'ha assenyalat, el 2012 Ljubljana va anunciar els plans per construir una incineradora per als residus sòlids municipals. En aquell moment la ciutat ja reciclava el 45% dels residus, però l'espai d'abocador disponible s'estava omplint ràpidament. Malgrat la creixent oposició dels ciutadans, les autoritats públiques van suggerir que la incineració era la millor solució al problema.

Mentrestant, el 2013 l'índex de recollida selectiva va superar el 50% i el 2014, el 60%. En aquest punt es van plantejar dos dilemes: quins eren els límits de la recollida selectiva eficaç? I què havia de fer Ljubljana amb la fracció restant si no era cremar-la?

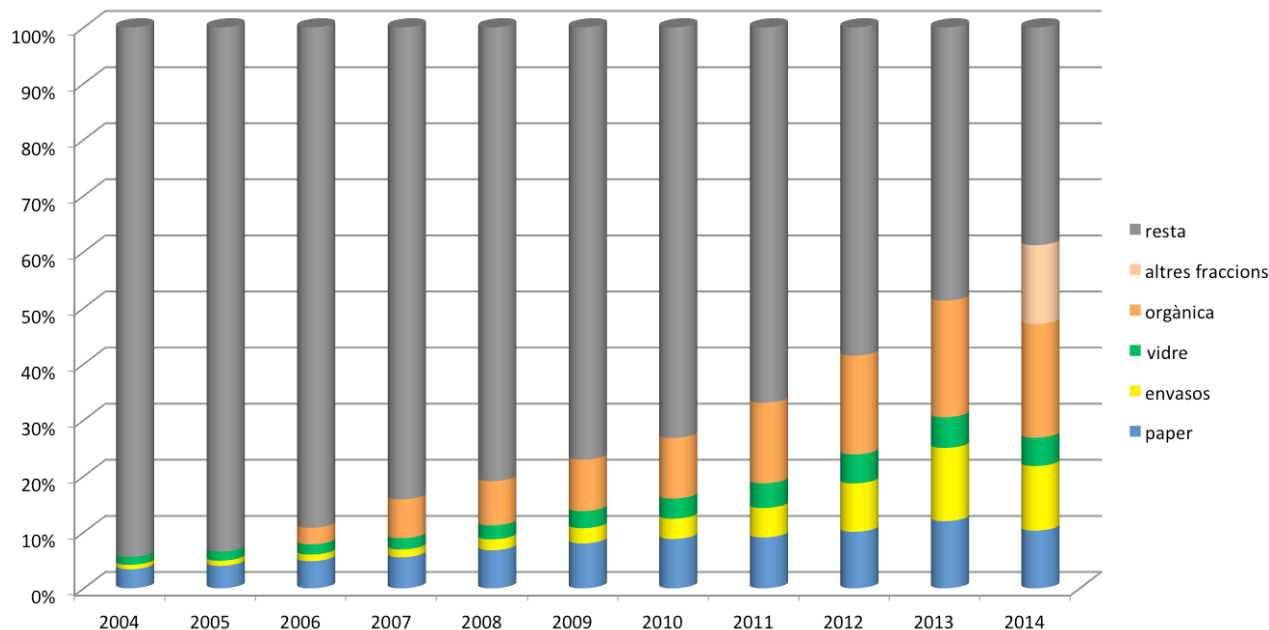
El 2014, Ecologistes Sense Fronteres va esdevenir membre de la xarxa Zero Waste Europe. A més, va organitzar dues visites de camp perquè les

empreses i els encarregats de la gestió dels residus veiessin bones pràctiques de residu zero. La primera visita va ser el desembre de 2013 a Contarina, la líder europea del residu zero a la regió del Vèneto (Itàlia), que amb una població de més de 500.000 habitants recicla més del 85% dels residus i ha reduït la fracció resta a 50 kg per persona i any. La delegació eslovena va observar el seu eficaç sistema de recollida selectiva, acompanyat de l'aplicació del pagament per generació, i els experts de Zero Waste Europe van explicar la logística i les mesures que hi ha darrere uns índexs de reciclatge tan elevats. A la segona vista, l'abril de 2014, van conèixer la planta de recuperació de material i tractament biològic (RMTB), que millora el tractament mecànic-biològic (TMB) tot extraient més materials de la fracció resta, a més de complir amb les obligacions pel que fa al pretractament dels residus de la fracció resta, tal com s'estipula a la Directiva d'abocadors, sense dependre del tractament tèrmic. Aquestes plantes envien els materials a reciclar, fins i tot la fracció lleugera.

Amb el que van aprendre en aquestes visites, Snaga i l'Ajuntament de Ljubljana van anunciar el compromís d'adoptar una estratègia de residu zero i descartar definitivament els plans d'incineració. El setembre de 2014 l'adopció de l'estratègia del residu zero per part de Ljubljana (i uns altres tres municipis pilot) es va anunciar públicament a la cambra baixa del Parlament eslovè.

Evolució de la recollida selectiva per fracció en % (2004-2014)

* Altres fraccions es refereix als residus recollits de manera selectiva als ecoparcs. No hi ha dades disponibles per a aquest concepte abans de 2014.

A més de la ciutat de Ljubljana, Snaga també gestiona els residus de nou municipis suburbans i vol ajudar-los a fixar els objectius del residu zero. El maig de 2015 els municipis van assistir al primer taller del residu zero, organitzat per Ecologistes Sense Fronteres. Els municipis hi van expressar la intenció de preparar i adoptar compromisos relatius al residu zero en els propers mesos.

Ljubljana ha estat declarada Capital Verda Europea de 2016. Cal assenyalar que Ljubljana era l'única ciutat entre les cinc

finalistes on no hi havia cap planta incineradora ni cap pla per construir-ne una, la qual cosa li va donar un avantatge considerable sobre les altres candidates.

Objectius del residu zero i reptes pel futur

Ljubljana s'ha compromès a:
- augmentar la recollida selectiva al 78% el 2025, i al 80% el 2035.

- reduir el total anual de residus generats a 280 kg per habitant

- reduir la fracció resta per habitant a 60kg el 2025 i 50 kg el 2035.

Com en el cas de tots els líders del residu zero, les claus de l'èxit van ser el suport polític, una bona gestió i el compromís d'anar augmentant els objectius del residu zero. Ljubljana les tenia totes.

Escrit per Erika Oblak
per Zero Waste Europe

Aquesta publicació ha comptat amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament de Territori
i Sostenibilitat**

**Agència de
Residus de
Catalunya**

Fonts

Snaga Javno podjetje d.o.o, Povšetova ulica 6, 1000 Ljubljana, Slovenija;
www.snaga.si

Per obtenir més informació:

www.zerowasteurope.eu

www.facebook.com/ZeroWasteEurope

O poseu-vos en contacte amb:

info@zerowasteurope.eu

Twitter @zerowasteurope